

BULGARİSTAN PAZAR ARAŞTIRMASI

Y.Aslım GÜNDÜZ

Uluslararası İlişkiler Uzmanı

MAYIS 2016

TEMEL SOSYAL GÖSTERGELER

Nüfus	7,166 milyon (2015)
Dil	Bulgarca
Din	Ortodoks/Müslüman
Yüzölçümü	111.002 km ²
Başkent (nüfus)	Sofya (1,292 milyon)
Başlıca Şehirler(nüfus)	Filibe (716 bin) Varna (462 bin) Burgas (424 bin) Stara Zagora (371 bin) Blagoevgrad (341 bin)
Yönetim Şekli	Parlamentar Demokrasi
Cumhurbaşkanı	Rosen Plevneliev
Başbakan	Boyko Borisov
Para Birimi	Leva

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER

	2011	2012	2013	2014	2015
GSYİH (milyar Dolar, cari fiyatlarla)	57	54	56	57	49
Reel büyüme oranı(% , ort)	1.6	0.2	1.3	1.5	2.1
İşsizlik oranı (% , ort.)	9.6	11.1	13.0	11.2	10.2
Kişi başına düşen GSYİH (dolar, PPP)	15.563	16.006	11.3	11.2	10.2
Enflasyon (% , ort.)	2.8	4.2	-1.6	-0.9	0.9
Dış Ticaret dengesi (milyar dolar)	-4	-5	-4	-4	-3
Döviz Kuru (\$/€)	1.406	1.522	1.474	1.61	1.78
Kaynak: The Economist IntelligenceUnit. Ekonomi Bakanlığı					

ÜYESİ OLDUĞU KURULUŞLAR

BM, NATO, AB, AK, AGİT, UNESCO, IMF, Dünya Bankası, DTÖ, Merkezi Avrupa Girişimi (MAG), Avrupa Yatırım ve İmar Bankası (EBRD), GDAÜ, RCC, SECI, KEİT

DIŞ TİCARET

Bulgaristan'ın ihracatı dünya ihracatının %0.16'sını oluşturmaktadır. İhracatta dünya sıralamasında 64. sırada yer almaktadır. Üikenin ithalatı dünya ithalatının %0.18'ni oluşturmaktadır. Dünya sıralamasında 62. sırada yer alır. (kaynak: trademap)

DIŞ TİCARET GÖSTERGELERİ

	2011	2012	2013	2014	2015
İhracat(milyar \$)	28	27	30	31	33
İthalat (milyar \$)	-31	-31	-33	-35	-37
Hacim(milyar \$)	59	58	63	66	70
Denge(milyar \$)	-4,36	-6,04	-4,86	-4,75	-3

Kaynak: Trademap

BAŞLICA İHRAÇ ÜRÜNLERİ (Milyon dolar)

GTİP NO	ÜRÜN	2013	2014	2015
2710	Ham olmayan petrol yağları	3,855	2,718	1,713
7403	Kablo	1,480	1,362	1,174
9999	Sınıflandırılmayan mallar	679	915	998
3004	Tıbbi ilaçlar	781	939	806
7402	Rafine edilmemiş bakır alaşımları	1,028	925	760

Kaynak: Trademap(sıralama 2015 yılı temel alınarak düzenlenmiştir.)

BAŞLICA İTHAL ÜRÜNLERİ (Milyon dolar)

GTİP NO	ÜRÜN	2013	2014	2015
2709	Ham petrol yağları	4,487	3,515	2,244
9999	Sınıflandırılmayan mallar	1,028	1,325	1,400
2603	Bakır cevherleri konsantresi	1,950	1,601	1,337
2711	Petrol gazları	1,283	1,265	1,043
3004	Tıbbi ilaçlar	1,002	1,136	997

Kaynak: Trademap(sıralama 2015 yılı temel alınarak düzenlenmiştir.)

İHRACATINDA BAŞLICA ÜLKELER (Milyon dolar)

	2013	2014	2015
ALMANYA	3,643	3,531	3,208
İTALYA	2,557	2,631	2,368
TÜRKİYE	2,660	2,755	2,226
ROMANYA	2,283	2,325	2,099
YUNANİSTAN	2,050	1,968	1,674

Kaynak: Trademap (sıralama 2015 yılı temel alınarak düzenlenmiştir.)

İTHALATINDA BAŞLICA ÜLKELER (Milyon dolar)

	2013	2014	2015
ALMANYA	3,709	4,225	3,763
RUSYA	6,352	5,278	3,449
İTALYA	2,558	2,441	2,213
ROMANYA	2,285	2,366	1,980
TÜRKİYE	2,017	1,966	1,659

Kaynak: Trademap(sıralama 2015 yılı temel alınarak düzenlenmiştir.)

TARIM

Bulgaristan'da 2013 yılı verilerine göre tarımsal arazilerin toplam büyüklüğü yaklaşık 5,26 milyon hektardır (ülke topraklarının yaklaşık % 47'si). Kullanılan tarımsal araziler yaklaşık 5 milyon hektardır (ülke topraklarının % 45'i). Bulgaristan'da kayıtlı tarımsal üreticilerin sayısı 2012/2013 dönemi için

76.340'tır, 2013/2014 dönemi için bu rakam 76.402 olup bir önceki döneme göre birkaç yıldır süregelen artış eğilimi devam etmiştir.

Hammadde ve düşük işgücü maliyetleri kullanımı etkinleştirildiği takdirde, ülkede gıda sektörünün büyümesi olasıdır. Mevcut üreticilerle işbirliği ve ortaklığa gidilmesi, Bulgaristan pazarına girişi kolaylaştıracaktır. Bu tür bir yatırım aracılığıyla, Bulgaristan'ın AB pazarına girişini ve pazar payını güçlendirebileceği gibi, dünyadaki pozisyonunu da güçlendirmesi olasılıklar arasındadır. (kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

SANAYİ

Gıda: Ülkedeki sanayi üretiminin yaklaşık % 14'ünü teşkil etmektedir. Sektörün ihracattaki payı % 7,9 olup, 2013 yılında % 9,7 artış göstermiştir.

Cam, tuğla, kiremit, porselen, çimento, kireç, alçı, beton vb.: Ülkedeki sanayi üretiminin yaklaşık % 4,2'sini teşkil etmektedir. Sektörün ihracattaki payı 2013 yılında %2,9 düşüş göstererek yaklaşık % 2,6 olarak gerçekleşmiştir.

Metal inşaat malzemeleri: Ülkedeki sanayi üretiminin yaklaşık %5,1'ini teşkil etmektedir. Sektörün ihracattaki payı 2013 yılında %2 artarak, %2,7 olmuştur.

Giyim: Ülkedeki sanayi üretiminin yaklaşık % 4'ünü teşkil etmektedir. Sektörün ihracattaki payı 2013 yılında % 6,8 artarak % 7,6 olmuştur.

Demir dışı metaller: Ülkedeki sanayi üretiminin yaklaşık % 14,9'unu teşkil etmektedir. Sektörün ihracattaki payı 2013 yılında %2,7 artarak % 17,8 olmuştur.

İçecek: Ülkedeki sanayi üretiminin yaklaşık % 3'ünü teşkil etmektedir. Sektörün ihracattaki payı 2013 yılında %2,6 artarak %0,6 olmuştur.

Plastik ve kauçuk: Ülkedeki sanayi üretiminin yaklaşık % 3,2'sini teşkil etmektedir. Sektörün ihracattaki payı 2013 yılında % 22,8 artarak % 3,3 olmuştur.

Elektrikli cihazlar: Ülkedeki sanayi üretiminin yaklaşık % 4,1'ini teşkil etmektedir. Sektörün ihracattaki payı 2013 yılında %20,5 artarak %7,1 olmuştur.

Kimyasal maddeler: Ülkedeki sanayi üretiminin yaklaşık % 4,5'ini teşkil etmektedir. Sektörün ihracattaki payı 2013 yılında %3,3 azalarak %5 olmuştur.

Makina ve donanım: Ülkedeki sanayi üretiminin yaklaşık %4,5'ini teşkil etmektedir. Sektörün ihracattaki payı 2013 yılında %11,5 artarak %7,7 olmuştur.

Mobilya: Ülkedeki sanayi üretiminin yaklaşık %1,6'sını teşkil etmektedir. Sektörün ihracattaki payı 2013 yılında %3,5 artarak %1,3 olmuştur.

Tekstil: Ülkedeki sanayi üretiminin yaklaşık %1'ini teşkil etmektedir. Sektörün ihracattaki payı 2013 yılında %9,2 artarak %2,1 olmuştur.

TÜRKİYE-BULGARİSTAN TİCARİ İLİŞKİLER

Türkiye ,Bulgaristan'ın en çok ihracat yaptığı üçüncü ülke, en çok ithalat yaptığı beşinci ülke konumundadır. Bulgaristan'da önemli yatırımcı konumunda faal durumda bulunan 52 adet Türk firması mevcut olup, söz konusu firmaların toplam yatırım tutarı 2 milyar ABD Dolarına yakın bir seviyededir. Türk firmaları tarafından, 10.000 den fazla kişi istihdam edilmektedir. (kaynak: Ekonomi Bakanlığı). Bulgaristan'ın geneline yayılmış bulunan ve katma değer ile istihdam yaratma açısından Bulgaristan'ın ülke ekonomisine önemli katkılar sağlayan Türk yatırımları cam, hipermarket işletmeciliği, bankacılık, otelcilik ve turizm, tekstil, kimya, oto elektrik aksamı, kağıt, alüminyum, bira, sunta üretimi, şeker, enterkoneksiyon sistemleri ve hazır giyim sahalarına yayılmıştır (kaynak: Sofya Büyükelçiliği).

Türkiye'nin Bulgaristan'dan ithalatı (1000 dolar)

GTİP	ÜRÜN	2013	2014	2015
2710	Petrol yağları	671,2	670,8	452,4
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları	420	513,4	292,8
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek kaplanmış liflerden oluşan fiber	104,8	172,8	183
2716	Elektrik enerjisi	131	151,7	123,4
7801	İşlenmemiş kurşun	65,2	95,9	80,2

Kaynak: Trademap, ITC

Türkiye'nin Bulgaristan'a ihracatı (1000 dolar)

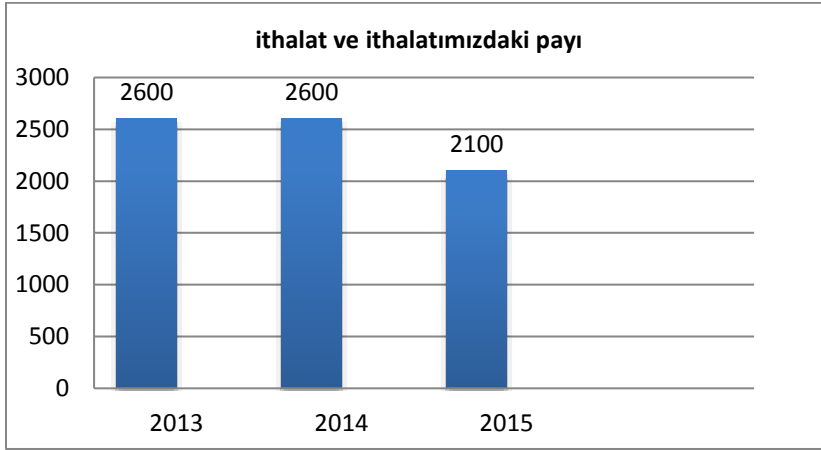
GTİP	ÜRÜN	2013	2014	2015
2709	Petrol Yağları Ve Bitümenli Minerallerden Elde Edilen Yağlar (Ham)	171,1	91,9	73,1
8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar	39	56,2	59,6
8544	İzole edilmiş teller ve kablolar	67,2	72,6	55,3
7404	Bakır Hurda Ve Döküntüler	56,4	65,4	37,9
6006	Diğer örme mensucat	43,3	44	35,2

Kaynak: Trademap, ITC

Bulgaristan 2015 yılında en çok ithalat yaptığımız ilk 20 ülke içinde on sırada yer almaktadır. Bulgaristan'dan yapılan ithalat 2015 yılında yüzde 20,8 azalmış ve 2,25 milyar dolar seviyesine gerilemiş olmasına karşın ilk yirmi içerisinde yükselmiştir. Bulgaristan'ın ithalatımız içinde 2015 itibarıyla payı yüzde 1,1 olmuştur.(kaynak:TİM)

Bulgaristan'dan ithalatta belirleyici mineral yakıtlar ve yağlar ithalatıdır. İthalatımızın önemli bir bölümünü bu ürün oluşturmaktadır. 2015 yılında mineral yakıtlar ve yağlar ithalatı %28,2 ve ikinci önemli ithal kalemi olan bakır ve bakırdan eşya ithalatı ise %37,8 azalmıştır. Önemli bir diğer ithal ürünü elektrikli makine ve cihazlar ithalatı ise %7,3 artmıştır. (kaynak:TİM)

Bulgaristan'dan ithalat ve ithalatın gelişimi

Tarım ve Gıda Ürünleri İhraç Potansiyelimiz

- Şekerli ve çikolatalı mamuller
- Bisküvi
- Konserve meyve ve sebze
- Yaş meyve ve sebze
- Süt ürünleri

Sanayi Ürünleri ve Hizmetler İhraç Potansiyelimiz

- Otomotiv yan ve ana sanayi
- Elektrikli makineler ve kablolar
- Tarım alet ve makineleri
- Demir çelik
- Kumaş
- Beyaz eşya
- Mobilya
- Ambalaj malzemeleri
- İnşaat malzemeleri
- Halı
- Hazır giyim

İKİ ÜLKE ARASINDA İMZALANAN ANLAŞMA VE PROTOKOLLER

Anlaşma ve Protokoller	İmza Tarihi
Yatırımların Teşviki ve Korunması Anlaşması	06.07.1994
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	07.07.1994
Turizm Anlaşması	1997
Enerji ve Altyapı Alanlarının İşbirliği Anlaşması	1998
Uzun Vadeli Sözleşme	1999
İkili Hava Ulaştırma Anlaşması	2004
Deniz Ticareti Taşımacılık Anlaşması	2004

(Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

YARARLI BİLGİLER

Tarifeler ve Diğer Vergiler

2007 yılında AB'ye üye olan Bulgaristan, üçüncü ülkelerle yaptığı ticarete AB Ortak Gümrük Tarifelerini uygulamaktadır.

AB üyeliğinin ardından Türkiye-AB gümrük birliğinin bir tarafı haline gelen Bulgaristan ile Türkiye arasında gümrük birliği kapsamında sanayi ürünlerinin ticaretinde gümrük vergisi alınmamaktadır. Tarım ürünleri için AB'nin Türk tarım ürünlerine uyguladığı tercihli vergi oranları uygulanmaktadır.

Türkiye ile Bulgaristan arasında Gümrük Birliği anlaşması çerçevesinde sanayi ürünleri ithalatında uygulanan tarifeler sıfırlanmakla birlikte, ithalat üzerinden alınan diğer vergi uygulamaları söz konusudur. KDV oranı tüm ürünler için % 20'dir. Ayrıca, alkol ve alkollü içecekler, tütün mamulleri, akaryakıt ürünleri, kahve ve otomobiller için çeşitli oranlarda Özel Tüketim Vergisi alınmaktadır.

1 Ocak 2007 tarihinden itibaren geçerli olan kurumlar vergisi oranı ile 2008 yılından itibaren uygulanmakta olan gelir vergisi oranı % 10'dur.

KDV İadeleri

Türk vatandaşlarının KDV iadelerini alabilmeleri aşağıdaki şartlara bağlıdır:

Hepsi bir yerde ve bir faturada/fişte olmak kaydıyla yapılan alışverişin tutarının en az 150 Euro olması,

Alışveriş yapılan yerde geçerli bir pasaport arz edilerek bir "KDV İadesi Talebi Belgesi"nin doldurulması,

Pasaport, fiş/fatura ibraz edilerek ve alınan eşya ile birlikte Bulgaristan Maliye Bakanlığınca yetkilendirilmiş ülke içindeki, havaalanı, liman ve karayolu sınır kapılarındaki temsilciliklere KDV İadesi Talebi Belgesinin onaylatılması.

Tarım Ürünü İthalatı ve Bitki Sağlığı Kontrolleri

Tarım ürünlerinin ithalatı esnasında, ihracatçı ülkeden alınacak Bitki Sağlığı Sertifikası ile Bulgaristan'daki Bölge Bitki Koruma Servisinden (BBKS) alınacak "ithalat belgesi" aranmaktadır. Gerçek ve tüzel kişiler "ithalat belgesi" alma hakkına sahip olup bu konuda bir kısıtlama bulunmamaktadır. Ancak tüm gerçek ve tüzel kişilerin tarım ürünleri ithalatı yapmadan önce BBKS'ne kayıt olması gerekmektedir.

Veterinerlik Kontrolleri

Tüm hayvansal ürünler ile su ürünlerinin veterinerlik kontrolleri Bulgaristan sınır kapılarında Tarım ve Gıda Bakanlığı'na bağlı Ulusal Veterinerlik (NVMS) Servisi tarafından icra edilmektedir. Bu kontroller:

- Belge incelemesi,
- Ürün kimlik incelemesi,
- Fiziki kontrol,
- Nakliye vasıtasının incelenmesi ve
- Nakliye vasıtasının dezenfeksiyonunu kapsamaktadır.

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Bulgaristan'da mesai saatleri; sabah 8.00 – 9.00'dan öğleden sonra 17.30'a kadardır. Genelde bir saatlik yemek arası verilmektedir. Haftada ortalama 40 saat çalışılan ülkede Cumartesi ve Pazar resmi tatil günleridir.

Pasaport ve Vize Uygulaması

Bulgaristan Türk vatandaşlarına vize uygulamaktadır. Normal vize süresi bir aydır. Şirketlere üç aydan bir yıla kadar oturma vizesi verilmektedir.

Yabancı Uyruklular Kanunu vize türlerini "transit vize, kısa süreli vize ve uzun süreli vize" olmak üzere üçe ayırmaktadır:

Transit vize 24 saat içinde Bulgaristan üzerinden başka bir ülkeye transit geçecek kişiler için gereken vize türüdür.

Kısa süreli vize bir yabancının altı aylık bir süre içinde toplamda 90 günden fazla kalmamak kaydıyla bir defalık veya çok sayıda giriş yapabildiğini sağlar.

Uzun süreli vize yabancı uyruklunun Bulgaristan'a giriş yapıp sonrasında uzun süreli veya süresiz ikamet izni için başvurmasına el veren vize türüdür. Bu vizenin geçerliliği altı aydır ve sahibine 90 güne kadar oturma izni sağlar.

Tüm vize başvuruları ilgili bir Bulgar diplomatik misyonuna veya konsoloslukuna yapılmalıdır.

Ülkeye girişlerde istatistik kartlarının doldurulması zorunludur. Ülkede 48 saatten fazla kalan yabancıların yerel polise kayıt olmaları gerekmektedir. Oteller bu zorunluluğu müşterileri adına, otomatik olarak yerine getirmektedir.

